

طراحی الگوی توسعه ورزش قهرمانی عراق مبتنی بر فرآیندهای ساختاری پایه: رویکرد گراندد تئوری کلاسیک گلایزر

چکیده

توسعه ورزش مفهومی چندوجهی است که محدود کردن آن به عوامل سازمانی و ساختاری نمی‌تواند به‌روشنی فرآیندهای مربوطه را تشریح کند. هدف از پژوهش حاضر طراحی مدل توسعه ورزش قهرمانی عراق مبتنی بر فرآیندهای روان‌شناختی پایه و ساختاری پایه بود. تحقیق از نوع کیفی و مبتنی بر رویکرد گلایزری نظریه داده بنیاد بود. در این راستا ۱۷ مصاحبه عمیق با خبرگان علمی و اجرایی ورزش قهرمانی در عراق انجام شد. داده‌ها با روش کدگذاری باز، انتخابی و نظری مورد تجزیه و تحلیل واقع شد و مطابق نتایج در مجموع تعداد ۹۳ کد نهایی در سه بخش شناسایی و ظاهر گردید. بخشی از کدها در قالب مقولات پنج‌گانه چالش‌های زیرساختی و فیزیکی، مشکلات عمومی، مشکلات برنامه‌ای، چالش‌های مالی، و چالش‌های نگرشی-شناختی نشان‌دهنده نگرانی عمده مشارکت‌کنندگان در تحقیق بود. فرآیند اجتماعی پایه تحقیق نیز در قالب دودسته از فرآیندهای ساختاری و روان‌شناختی احصاء شد. فرآیندهای ساختاری تحقیق به ترتیب شامل علمی شدن توسعه ورزش، مکانیسم‌های ساختاری موفقیت، پایدارسازی منابع مالی، بین‌المللی شدن سیستم ورزش، و نظام حرفه‌ای ورزش قهرمانی بود. در بخش فرآیندهای روان‌شناختی پایه نیز به ترتیب نهادینه‌سازی ذهنیت توسعه، توسعه ذهنیت حرفه‌ای، هنجارسازی توسعه ورزش، و متمرکزسازی تلاش شناسایی گردید. در هر دودسته از فرآیندهای روان‌شناختی و ساختاری پایه باید روند حرکت بر پایه مراحل گفته‌شده صورت گیرد و باهم افزایی رخ داده بین این دو دسته از فرآیندها توسعه ورزش قهرمانی در عراق و کسب موفقیت امکان‌پذیر خواهد بود.

واژگان کلیدی: توسعه ورزش، فرآیند اجتماعی، عوامل ساختاری، عوامل روان‌شناختی، نظام قهرمانی.

مقدمه

برای نخستین بار در قرن نوزدهم میلادی؛ مفهوم توسعه^۱ در حوزه اقتصادی مطرح شد که تحت تأثیر کتاب ثروت ملل آدام اسمیت^۲ در قرن هجدهم بوده است. نخستین اندیشمندان توسعه را معادل رشد اقتصادی می‌دانستند و بر این اساس رشد اقتصادی مفهومی عام بود که با شاخص درآمد ملی یا تولید ملی قابل تعریف است (صلاح و حسنونند، ۱۳۸۷). توسعه علاوه بر اینکه بهبود میزان تولید و درآمد را در بردارد، شامل دگرگونی‌های اساسی در ساخت‌های نهادی، اجتماعی-اداری و همچنین ایستارها و دیدگاه‌های عمومی مردم است. توسعه در بسیاری از موارد، حتی شامل عادات و رسوم و عقاید مردم نیز می‌شود. مرور ادبیات مرتبط با توسعه نشان می‌دهد که برخی از مفاهیم با مفهوم توسعه مرتبط بوده و حتی گاه‌گاه جای آن به کار برده می‌شوند، مفاهیم تکامل^۳، تغییر^۴، رشد^۵ و ترقی^۶ از این جمله‌اند. تکامل مفهومی با بار ارزشی مثبت است که به معنی تغییر تدریجی در جهت کامل شدن است. مفهوم تغییر شامل حرکت، تبدیل، تعدیل و روشن شدن است و زمانی رخ می‌دهد که شیء یا عضوی از یک نظام اشیای متحرک از لحاظ موقعیت، در مسیری که با ترتیبات ساختی نظام متفاوت است، جابجا شود. تغییر اجتماعی ممکن است مترقی یا پسرفتی باشد. برای اینکه رابطه تغییر اجتماعی و توسعه را درک کنیم، باید بدانیم که در علوم اجتماعی دو برداشت از تغییر اجتماعی وجود دارد. یک برداشت به مفهوم گسترده و برداشت دوم به معنای محدود. تغییر اجتماعی به معنی گسترده همان معنی توسعه را دارد. درحالی‌که در تغییر اجتماعی به معنی محدود، دگرگونی منحصر به واقعیت‌های اجتماعی یک دوره مدنظر است. به تغییر کمی هر متغیر طی یک دوره زمانی معین نیز، رشد گفته می‌شود. رشد، افزایش بلندمدت ظرفیت تولید به منظور افزایش عرضه کل جهت تأمین نیازهای جمعیت است. مفهوم ترقی نیز به معنای پیشرفت، حرکت و توسعه در نظر گرفته شده است (ممتاز، ۱۳۹۴). بررسی سیر تحول توسعه نشان می‌دهد، مسیر توسعه در غرب از رویکرد رشد اقتصادی آغاز و بعد از عبور از رویکرد نیازهای اساسی و سپس توسعه منابع انسانی، به توسعه انسانی در مفهوم امروزی رسیده است. در توسعه انسانی صاحب‌نظران تلاش کرده‌اند، انسان را محور، وسیله و هدف توسعه قرار دهند تا از این طریق نشان دهند که جهت‌گیری‌ها در تمام سطوح فعالیت‌های جامعه باید به سمت رفاه و بهروزی انسان‌ها باشد (تیو و محمودی، ۱۴۰۱).

همان‌گونه که مشخص است توسعه می‌تواند در سطح کل نظام اقتصادی اجتماعی جوامع و یا هر یک از خرده نظام‌های جامعه رخ دهد. ورزش یکی از خرده نظام‌های جوامع مدرن امروزی محسوب می‌شود (مختار پور،

---

¹ Development

² Adam Smith

³ Evolution

⁴ Change

⁵ Growth

⁶ Progress

۱۳۹۸)، که توسعه آن مدنظر دولت‌ها و نظام‌های حاکم بر هر جوامع است. توسعه ورزش^۱ به سیاست‌ها، فرآیندها و اقداماتی گفته می‌شود که از ترکیب آن‌ها تلاش می‌شود، فرصت‌ها و تجارب ورزشی برای همه افراد جامعه به وجود آید. این تعریف با مفاهیم دیگری مانند ورزش همگانی^۲، مشارکت ورزشی^۳، ورزش قهرمانی^۴، ورزش حرفه‌ای^۵ و ورزش نخبگان^۶ پیوند خورده است (رمضانی نژاد و هژبری، ۱۳۹۶). به‌طورکلی توسعه ورزش به مشارکت در ورزش و ارتقای فرصت‌ها و مزایای حاصل از آن مربوط است. چرخه مشارکت ورزشی از کودکان تا ورزش نوجوانان و جوانان ادامه پیدا می‌کند، جایی که قوانین و مقررات ورزش به پایه و اساسی جهت حفاظت از نهاد ورزش^۷ تبدیل شده و درنهایت با مسابقات ورزشی بزرگسالان تبدیل به ورزش نخبگان^۸ و حرفه‌ای می‌شود. توسعه ورزش به کلیه ابعاد تجارب ورزشی فوق مربوط بوده و لذا یک حوزه بسیار بزرگ و بالقوه پیچیده تلقی می‌گردد که بخش‌های متعددی از قبیل سیاست‌گذاری^۹، توسعه از طریق ورزش^{۱۰}، توسعه ورزش^{۱۱}، الگوهای آینده ارائه ورزش، و بازاریابی ورزش حرفه‌ای و مشارکت ورزشی را شامل می‌شود (شیلبری^{۱۲} و همکاران، ۲۰۰۸).

ورزش قهرمانی، از مختصات حیاتی برای توسعه ملت-دولت‌های مدرن به حساب می‌آید؛ و بخشی از توسعه ورزش با مفهوم توسعه ورزش قهرمانی و پرورش ورزشکاران نخبه گره خورده است (علیزاده و همکاران، ۱۳۹۹). در سطح حاکمیتی ورزش قهرمانی به‌عنوان یک منبع ارزشمند در نظر گرفته می‌شود که دولت‌ها از ظرفیت آن برای رسیدن به طیف وسیعی از اهداف ورزشی و غیرورزشی استفاده می‌کنند. سرمایه‌گذاری گسترده دولت‌ها و نهادهای مرتبط در ورزش قهرمانی و حرفه‌ای، مبتنی بر این استدلال است که موفقیت در این عرصه به‌طور مثبتی، طیف وسیعی از نتایج مطلوب مانند افزایش مشارکت اجتماعی در ورزش و افزایش اعتبار بین‌المللی را به همراه خواهد داشت (هائو^{۱۳} و همکاران، ۲۰۱۷). این نوع موفقیت‌ها باعث ایجاد حس غرور ملی، پیوستگی اجتماعی، و جبهه بین‌المللی و ظرفیت سوددهی اقتصادی کشور را افزایش می‌دهد (گرین و هولیهان^{۱۴}، ۲۰۰۵)، که به‌راحتی می‌توان ارتباط بین موفقیت‌های ورزشی یا توسعه ورزش قهرمانی و سایر شاخص‌های توسعه اجتماعی و اقتصادی را استنباط نمود.

تاکنون تحقیقات بر نقش و اهمیت عوامل و متغیرهای زیادی در توسعه ورزش قهرمانی در جوامع مختلف تأکید کرده‌اند که البته نمی‌توان از شیوه‌های توسعه ورزش قهرمانی در یک کشور عیناً برای موفقیت ورزش قهرمانی کشوری دیگری استفاده کرد. دی بوشر^{۱۵} و همکاران (۲۰۰۹) در مطالعه خود بر روی شش کشور صنعتی غربی

¹ Sport Development

² Mass Sport/ Sport for All/ Public Sport

³ Sport Participation

⁴ Championship Sports

⁵ Professional Sport

⁶ Elite Sport

⁷ Institutions of sport

⁸ Elite sport

⁹ Policy

¹⁰ Development through sport

¹¹ Development of sport

¹² Shilbury

¹³ Haut

¹⁴ Green & Houlihan

¹⁵ De Bosscher

شامل بلژیک، کانادا، ایتالیا، هلند، نروژ و بریتانیا نشان دادند، عوامل نه‌گانه‌ای در توسعه ورزش قهرمانی این کشورها تأثیرگذارند. دسته اول ورودی‌ها، که شامل منابع مالی و حمایت مالی از سازمان‌های ورزشی ملی است. دسته دوم پذیرش، که عبارت است از استراتژی‌ها و سیاست‌هایی که توسعه ورزش قهرمانی را تسهیل می‌سازد و مشتمل بر مشارکت ورزشی، سیستم استعدادیابی، حمایت از ورزشکاران و حمایت‌های بعد از دوران ورزشی، تسهیلات تمرین، مربی و توسعه مربیان، و پژوهش‌های علمی است، و دسته سوم خروجی است که با موفقیت در ورزش بین‌المللی مشخص می‌گردد و از طریق مدال‌های المپیک و رقابت‌های ملی و بین‌المللی و تعداد ورزشکاران در سطح حرفه‌ای تعیین می‌شود. کشاورز و همکاران (۱۳۹۷) توسعه ورزش قهرمانی در ایران را متأثر از رفتارهای مدیران ورزش قهرمانی می‌دانند، که رفتارهای مدیران نیز تحت تأثیر عوامل برنامه‌های جامع ورزش قهرمانی، سیستم حمایتی مداوم، نظام جامع استعدادیابی، اماکن ورزشی مدرن، دوره‌های بازآموزی مربیان، تمرینات علمی درازمدت و سیستم ارزیابی عملکرد مربیان و ورزشکاران قرار می‌گیرد. در پژوهش دیگری شعبانی و همکاران (۱۳۹۸) عوامل توسعه ورزش قهرمانی زنان در ایران را در سه سطح دسته‌بندی می‌کنند که حمایت مالی، ساختار و سیاست‌گذاری ورزش در منطقه نفوذی؛ رقابت‌های ملی و بین‌المللی در منطقه پیوندی؛ اماکن و تسهیلات آموزشی، حمایت شغلی، سیستم مربیگری در منطقه خودمختار؛ و محیط قهرمانی و مشارکت ورزشی در منطقه وابسته قرار می‌گیرند. ملایی سفیددشتی و همکاران (۱۳۹۹) در آینده‌نگاری توسعه ورزش قهرمانی ایران در افق ۱۴۱۶ سه پیشران کلیدی ثابت مدیریت و نظام شایسته‌سالاری، استراتژی ملی برای میزبانی رویدادهای بزرگ و نگاه ویژه حاکمیت به ورزش بانوان را مهم‌ترین عوامل توسعه ورزش قهرمانی معرفی کردند. در تحقیق کمال و الطائی^۱ (۲۰۲۰) بر مدیریت منابع مادی و انسانی در فدراسیون بسکتبال عراق جهت موفقیت در مسابقات کشورهای عربی و بازی‌های آسیایی تأکید شد که نظرسنجی از ۴۱۰ نفر از اعضای فدراسیون بسکتبال عراق، هیئت‌های استانی، داوران و اعضای تیم‌های لیگ ملی نشان داد، وضعیت ابعاد موردبررسی شامل توانمندی‌های مادی و انسانی، وجود سالن‌ها و اماکن ورزشی استاندارد، تجهیزات و ابزار کافی، حفظ و نگهداری از اماکن ورزشی، وجود بانک اطلاعاتی موردنیاز برای برگزاری مسابقات، فراهم بودن منابع مالی و اعمال کنترل‌های مالی و نظارتی به‌طورکلی مطلوب نیست و باید هرچه سریع‌تر برنامه‌ریزی برای تقویت هر یک صورت گیرد. والتینی^۲ و همکاران (۲۰۲۰) با تحلیل داده‌های کشورهای عضو یوفا در بازه زمانی ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۷ نشان دادند، خدمات مربیگری تخصصی تأثیر مثبت معناداری بر موفقیت بین‌المللی فوتبال زنان دارد. حمایت مالی، منابع انسانی و فعالیت‌های سطوح پایه‌ای نقش‌چندانی در موفقیت تیم‌های ملی زنان نداشت اما توسعه اقتصادی کشور، استعدادهای فراوان، شرایط آب و هوایی و همچنین میراث فوتبال مردان یک کشور، پیش‌بینی‌کننده‌های مهم عملکرد فوتبال زنان هر کشور بود. وو (۲۰۲۱) در رساله دکتری خود با تحلیل سیاست‌های توسعه ورزش نخبگان در هنگ‌کنگ در سه رشته دوچرخه‌سواری، شمشیربازی و تکواندو نشان داد، سیاست‌های کلیدی که ورزش نخبگان را توسعه می‌دهد شامل افزایش بودجه، ایجاد امکانات، به‌کارگیری مربیان سطح بالا، اولویت‌بندی یک

---

¹ Kamal & Altay

² Valenti

رویداد و راهاندازی آکادمی ورزشی است. همچنین عوامل داخلی و خارجی تأثیرگذار بر تغییر سیاست‌های توسعه ورزش شامل تغییر دولت‌ها، خلق و خوی ملی، ایدئولوژی حزب حاکم، رویدادهای متمرکز، بازخوردها و ظهور استعداد‌های جوان ورزشی بود. راموس^۱ و همکاران (۲۰۲۳) در مطالعه مروری خود ابعاد زمینه‌ای شکل‌دهنده توسعه و موفقیت سیستم‌های ورزشی نخبگان را در سه دسته فرهنگی شناختی، هنجاری و تنظیمی^۲ طبقه‌بندی نمودند. فرهنگ، توسعه تاریخی و نفوذ فراملی عوامل فرهنگی شناختی بودند. سیستم اعتقادی و استانداردهای رفتاری و کنوانسیون‌ها عوامل هنجاری را تشکیل می‌دادند. قوانین و ساختار حقوقی و گروه‌های ذینفع غالب نیز متغیرهای تنظیمی را شکل می‌دادند. کوری^۳ و همکاران (۲۰۲۴) بر نقش انتقال استعداد‌های ورزشی و همکاری‌های بین سازمانی جهت ادغام هرچه سریع‌تر ورزشکاران در برنامه‌های توسعه ورزش نخبگان در کشور استرالیا تأکید نمودند.

بدون استثناء می‌توان گفت توسعه ورزش قهرمانی و کسب موفقیت هدف اکثر کشورهای جهان است، و موفقیت در ورزش قهرمانی با تعداد مدال‌ها و مقام‌های به‌دست‌آمده در مسابقات بین‌المللی مشخص می‌شود. اما باید در نظر داشت که توسعه ورزش قهرمانی صرفاً کسب نتایج مطلوب نیست و باید سیستم ورزش قهرمانی کشورها در بخش‌های مختلف اعم از انسانی و غیرانسانی توسعه و بهبود یابد تا نتیجه آن در بخش نتایج ورزشی پدیدار شود. کشور عراق به‌عنوان یکی از کشورهای منطقه خاورمیانه، علی‌رغم داشتن ثروت کافی و همچنین برخورداری از گستردگی جغرافیایی و جمعیت قابل توجه (حدود ۴۶ میلیون نفر) که می‌تواند مخزن بزرگی از استعداد‌های ورزشی را فراهم آورد؛ تاکنون در عرصه ورزش قهرمانی از حیث عملکرد چندان موفق نبوده است. بهترین عملکرد عراق در بازی‌های آسیایی در طی ۸ دوره حضور، رتبه ۱۰ در بازی‌های آسیایی ۱۹۷۸ بانکوک است، و میانگین رتبه کاروان ورزشی این کشور نیز در طی این دوره‌ها ۲۲ است. عملکرد عراق در بازی‌های المپیک به‌مراتب ضعیف‌تر بوده است و طی ۱۵ دوره حضور در بازی‌های المپیک تابستانی تاکنون تنها یک مدال برنز در بازی‌های المپیک ۱۹۶۰ رم یعنی ۶۴ سال پیش در رشته وزنه‌برداری کسب نموده است. همچنین تا سال ۲۰۰۰ در هیچ‌یک از دوره‌های بازی‌های المپیک زنان ورزشکار عراق حضور نداشته‌اند و پس‌از آن نیز حضور ورزشکاران زن عراقی در این بازی‌ها خیلی محدود بوده است. کوپر و زیمانسکی^۴ (۲۰۱۴) نیز معتقدند توسعه ورزش در کشور عراق یک فرآیند اجتماعی همه‌گیر نبوده است و برخی اقدامات و موفقیت‌ها نیز تصادفی بوده به‌طوری‌که نمی‌توان اسم توسعه را بر آن گذاشت. همان‌گونه که مشخص است خلأ پژوهشی جدی در حوزه ورزش قهرمانی عراق و توسعه آن وجود دارد. علاوه بر این به‌طورکلی علی‌رغم مشخص بودن بسیاری از عوامل و متغیرهای توسعه ورزش قهرمانی برحسب تحقیقات متعدد در کشورهای مختلف جهان؛ هیچ‌یک از این تحقیقات به فرآیندهای توسعه ورزش قهرمانی از منظر فرآیندهای روان‌شناختی پایه و ساختاری پایه توجه نکرده‌اند. لذا هدف تحقیق پیش رو ارائه مدل توسعه ورزش قهرمانی عراق مبتنی بر فرآیندهای روان‌شناختی پایه و ساختاری پایه است.

¹ Ramos

² Cultural-cognitive, normative, regulative

³ Cury

⁴ Kuper & Szymanski

روش‌شناسی پژوهش

بر اساس مدل پیاز پژوهش، که فرآیندهای تحقیق را تشریح می‌کند (ساندرز^۱ و همکاران، ۲۰۱۹)، پژوهش پیش رو مبتنی بر پارادایم تفسیری، استدلال استقرایی، و از نوع تحقیق کیفی نظریه داده بنیاد بود. افق زمانی پژوهش عرضی، و ابزار جمع‌آوری داده‌ها مصاحبه‌های عمیق نیمه ساختاریافته بود که به صورت میدانی اجرا شد. از بین سه رویکرد غالب روش نظریه داده بنیاد؛ در این تحقیق از رویکرد ظاهر شونده گلیزر^۲ (۱۹۹۲) استفاده شد که تحت عنوان روش کلاسیک نیز نامیده می‌شود. این رویکرد برای زمانی مناسب است که کشف یک مشکل و حل آن بر اساس یک الگو طی زمان مطرح باشد (آرتینین^۳ و همکاران، ۲۰۰۹). خبرگان ورزشی در کشور عراق شامل اعضای منتخب وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک عراق، روسای فدراسیون‌های منتخب، ورزشکاران منتخب با سابقه اجرایی و اساتید برجسته دانشگاهی به عنوان مشارکت‌کنندگان در تحقیق با روش هدفمند قضاوتی انتخاب شدند، و پس از انجام ۱۷ مصاحبه نقطه اشباع نظری حاصل شد. داده‌ها با روش کدگذاری واقعی (کدگذاری باز و انتخابی) و کدگذاری نظری تجزیه و تحلیل شد (کنی و فوری^۴؛ ۲۰۱۵). طی کدگذاری باز هر واقعه^۵ با یک کلمه کلیدی یا برچسب مشخص می‌شود (گلیزر و هولتون^۶؛ ۲۰۰۵). پس از تولید انبوهی از کدهای باز، با دسته‌بندی آن‌ها مقوله‌های مفهومی^۷ ایجاد می‌شوند که یکی از آن‌ها در کدگذاری انتخابی به عنوان مقوله اصلی انتخاب می‌شود. این مقوله می‌تواند نگرانی اصلی^۸ شرکت‌کنندگان در مطالعه را نشان دهد (کنی و فوری، ۲۰۱۵). گلیزر و هولتون (۲۰۰۵) معتقدند درحالی که ظهور یک مقوله اصلی همیشه در یک مطالعه نظریه داده بنیاد رخ می‌دهد، ظهور یک فرآیند اجتماعی پایه^۹ ممکن است وجود نداشته باشد. فرآیند اجتماعی پایه یک الگوی فرآیندی را در طی یک دوره زمانی نشان می‌دهد و در بیشتر مواقع با جراند (Ing) در زبان انگلیسی مشخص می‌گردد. دو نوع فرآیند اجتماعی پایه شامل فرآیند روان‌شناختی اجتماعی پایه^{۱۰} و فرآیند ساختاری اجتماعی پایه^{۱۱} وجود دارد. فرآیند روان‌شناختی اجتماعی به فرآیندهایی نظیر تبدیل شدن، برجسته‌سازی، شخصی‌سازی، بهینه‌سازی سلامت، الهام بخشیدن و ... اشاره دارد، درحالی که فرآیند ساختاری اجتماعی به رشد یا زوال مانند بوروکراتیزاسیون یا بوروکراسی زدایی، روتین‌سازی، تمرکز یا عدم تمرکز، رشد سازمانی، رویه‌های پذیرش یا استخدام، جانشینی و ... اشاره دارد. در واقع فرآیند ساختاری، موقعیتی را فراهم می‌کند که در آن فرآیند روان‌شناختی پردازش شده، مورد حمایت واقع گردیده، تسهیل شده و یا عمل می‌کند. بر اساس توضیحات فوق تحقیق به دنبال ارائه مدل توسعه ورزش قهرمانی عراق با مشخص کردن فرآیندهای روان‌شناختی پایه و ساختاری پایه توسعه ورزش

¹ Saunders

² Glaserian emergent GT

³ Artinian

⁴ Kenny & Fourie

⁵ Incident

⁶ Glaser & Holton

⁷ Conceptual categories

⁸ Main concern or chief concern

⁹ Basic social process (BSP)

¹⁰ Basic social psychological process (BSPP)

¹¹ Basic social structural process (BSSP)

قهرمانی بود. در واقع به زبان ساده‌تر تحقیق به دنبال این بود که مدل توسعه ورزش قهرمانی کشور عراق را با مشخص نمودن فرآیندهای ساختاری توسعه و روان‌شناختی (انسانی) توسعه طراحی کند.

یافته‌های پژوهش

برای رسیدن به هدف پژوهش ۱۷ مصاحبه عمیق اجرا گردید. اجرای مصاحبه‌ها و تحلیل داده‌های حاصل از هر مصاحبه به‌طور هم‌زمان بود. بعد از مصاحبه ۱۵ ام، مشخص شد که کدهای جدیدی تولید نمی‌گردد، اما به جهت اطمینان دو مصاحبه دیگر نیز گرفته شد. جدول شماره ۱ ویژگی‌های مشارکت‌کنندگان در تحقیق را نشان می‌دهد که میانگین سابقه کار ۱۷,۶۵ افراد نشان از تجربه کافی آنان در حوزه پژوهش دارد.

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت شناختی مشارکت‌کنندگان در تحقیق

ردیف	جنسیت	سابقه کار	تحصیلات	سابقه ورزشی	حوزه فعالیت فعلی
۱	مرد	۲۱	دکتری تربیت‌بدنی	بله	رئیس فدراسیون
۲	مرد	۱۹	کارشناسی ارشد تربیت‌بدنی	بله	عضو کمیته ملی المپیک
۳	مرد	۱۷	کارشناسی ارشد تربیت‌بدنی	بله	داور بین‌المللی
۴	زن	۱۵	کارشناسی تربیت‌بدنی	بله	ورزشکار ملی پوش
۵	مرد	۲۳	دکتری تربیت‌بدنی	بله	استاد دانشگاه
۶	مرد	۲۵	کارشناسی تربیت‌بدنی	بله	کارشناس وزارت ورزش و جوانان
۷	مرد	۱۱	کارشناسی ارشد مدیریت	بله	مربی
۸	زن	۱۸	کارشناسی تربیت‌بدنی	بله	مربی
۹	مرد	۲۰	دکتری تربیت‌بدنی	بله	استاد دانشگاه
۱۰	مرد	۲۳	دکتری تربیت‌بدنی	بله	استاد دانشگاه / رئیس فدراسیون
۱۱	مرد	۱۶	کارشناسی ارشد تربیت‌بدنی	بله	عضو هیئت‌رئیس فدراسیون
۱۲	زن	۱۲	کارشناسی ارشد تربیت‌بدنی	بله	مربی
۱۳	مرد	۱۵	کارشناسی مدیریت دولتی	بله	کارشناس وزارت ورزش و جوانان
۱۴	مرد	۱۸	کارشناسی ارشد مدیریت	بله	مربی
۱۵	مرد	۲۱	کارشناسی ارشد تربیت‌بدنی	بله	داور بین‌المللی
۱۶	مرد	۹	دکتری تربیت‌بدنی	بله	استاد دانشگاه
۱۷	مرد	۱۷	کارشناسی ارشد اقتصاد	بله	عضو هیئت‌رئیس فدراسیون

پس از انجام هر مصاحبه در مرحله کدگذاری باز، مفهوم اصلی مربوط به هر کلمه، خط یا بخش استخراج و برچسب زده شد. با توجه به اجرای هر مصاحبه و سپس کدگذاری باز آن؛ محققان در کدگذاری هر مصاحبه، کدهای قبلی را در اختیار داشتند، بنابراین در طی کل فرآیند تحلیل گاهاً مفاهیم مشابه با کدهای بهتر جایگزین می‌شد. نتیجه این امر داشتن مخزنی از کدهای باز نهایی در مصاحبه آخر است که به حد کافی پالایش و بهبود

¹ Word, line, or segment of data

یافته‌اند. در این تحقیق برای اطمینان از کیفیت کدگذاری‌ها و به طبع آن یافته‌ها از کدگذاری مجدد بخشی از داده‌های کیفی توسط یک پژوهشگر دیگر و محاسبه پایایی بین دو کدگذار برای ۲۰ درصد از مصاحبه‌ها استفاده شد که برابر با ۸۲,۸۲ درصد و قابل قبول بود. همچنین کدهای ایجادشده به دو زبان فارسی و عربی مورد بررسی تطبیقی تک تک قرار گرفت تا بهترین برچسبی باشد که به متن مورد نظر می‌توان داد. در نهایت اینکه کدهای نهایی ایجادشده در اختیار ۴ نفر از شرکت‌کنندگان در تحقیق قرار گرفت و مورد تأیید آنان واقع شد. جدول شماره ۲ نمونه‌ای از کدهای باز و نقل قول‌های مرتبط به آن را نشان می‌دهد.

جدول ۲: نمونه از کدهای باز و نقل قول‌های مرتبط

دسته مفهومی	کدهای باز استخراجی	نقل قول
فرآیند ساختاری اجتماعی	شناخت تاریخ ورزش کشور	برای اینکه مسیر موفقیت‌های آینده را به‌درستی ترسیم کنیم، باید تاریخ تحولات ورزش کشور خود را به‌خوبی بشناسیم. در مقطعی از زمان کشور ما در برخی از رشته‌های ورزشی عملکرد خوبی حداقل در سطح آسیا داشته است، باید برویم و تجربه‌های افراد درگیر اعم از مدیران، سرپرستان، مربیان و حتی بازیکنان آن دوره را با دقت بررسی و تحلیل کنیم. این تحلیل‌ها به ما در شناخت جزئیات عوامل مؤثر در موفقیت کمک می‌کند و آگاهی ما نسبت به مسیر و روند توسعه ورزش را افزایش می‌دهد.
	مستندسازی عوامل موفقیت	متأسفانه ورزش عراق در بخش‌های مختلف حتی انتخاب ورزشکاران بر مبنای روابط دوستانه و فامیلی اداره می‌شود و به افراد شایسته توجهی نمی‌شود. این وضعیت موجب ضعف سیستم ورزش می‌گردد.
فرآیند روان‌شناختی اجتماعی	آگاهی نسبت به روندهای کسب موفقیت	برای توسعه ورزش قهرمانی در کنار نیاز به امکانات و تجهیزات مناسب، نیازمند افرادی هستیم که فکر توسعه و شخصیت توسعه و پیشرفت را در خودشان نهادینه کرده باشند. ورزشکار ما باید به یک ورزشکار حرفه‌ای تبدیل شود. ورزشکار حرفه‌ای یعنی کسی که کمترین تأثیر را از رخداد‌های بیرونی و حواشی می‌گیرد و همه تلاشش را بر موفقیت متمرکز می‌کند. مدیر حرفه‌ای یعنی کسی که کارکرد صحیح سیستم ورزش و موفقیت‌های بعدی به اولویت اولویت اول ذهنی افراد
	اصلاح رویه‌های انتخاب ورزشکاران	نهادینه‌سازی ذهنیت توسعه در افراد مختلف
فرآیند روان‌شناختی اجتماعی	شایسته‌گزینی در انتخاب ورزشکاران	تبدیل موفقیت ورزشی به اولویت اول ذهنی افراد
	ضابطه‌مندی در ساختار ورزش	تبدیل موفقیت ورزشی به اولویت اول ذهنی افراد

در پایان فرآیند مصاحبه‌ها و کدگذاری؛ تعداد ۱۰۵ کد باز ایجاد شد که با پالایش دوباره تعداد ۹۳ کد نهایی حاصل گردید. کدهای باز هر کدام به‌تنهایی معنادار هستند، چراکه هر یک نشانگر یک برچسب مفهومی می‌باشند اما در کنار هم مخزنی از مفاهیم بدون ارتباط هستند که برای رسیدن به یک تصویر روشن‌تر باید در دسته‌های مفهومی سطح بالاتر ادغام گردند. فرآیند ساخت مفاهیم سطح بالاتر بر مبنای مقایسه‌های سه‌گانه (هر کد با کد دیگر، هر کد با هر مقوله، و هر مقوله با سایر مقولات) صورت گرفته و کدها در مفاهیم سطح بالاتر دسته‌بندی می‌شوند. همان‌گونه که قبلاً اشاره شد، رویکرد گلیزری نظریه داده بنیاد ویژگی‌های نظیر ظهور نگرانی اصلی مشارکت‌کنندگان در تحقیق، و فرآیند اجتماعی پایه در دو قالب فرآیند ساختاری پایه و فرآیند روان‌شناختی پایه

دارد، که در روند ساخت مقولات مدنظر قرار گرفت. جدول شماره ۳ مقولات مربوط به نگرانی اصلی شرکت‌کنندگان در تحقیق، جدول شماره ۴ مقولات مربوط به فرآیند ساختاری پایه و جدول شماره ۵ مقولات مربوط به فرآیند روان‌شناختی پایه را نشان می‌دهد.

جدول ۳: کدهای نهایی و مقولات مربوط به نگرانی اصلی مشارکت‌کنندگان

مقولات	کد نهایی	ردیف
چالش‌های زیرساختی و فیزیکی	اماکن و زیرساخت‌های قدیمی و فرسوده	۱
	توزیع نامتوازن امکانات ورزشی	۲
	نبود توازن جغرافیایی در توزیع بودجه ورزشی	۳
	کمبود شدید امکانات و کمپ‌های استاندارد	۴
	نبود زیرساخت‌های فیزیکی به میزان نیاز در همه مناطق	۵
	عدم تأمین تجهیزات انفرادی برای ورزشکاران	۶
مشکلات عمومی	چالش‌های امنیتی و سیاسی کشور	۷
	اشتغال ورزشکاران در مشاغل دیگر به دلیل مشکلات مالی	۸
	برهم خوردن تمرکز ورزشکاران به دلیل مشکلات عمومی کشور	۹
	در اولویت نبودن ورزش به معنای عام برای سیاست‌گذاران	۱۰
مشکلات برنامه‌ای	عدم وجود طرح‌ها و برنامه‌های بلندمدت برای قهرمان‌پروری	۱۱
	عدم آگاهی مسئولان و مدیران از سازوکارهای توسعه ورزش	۱۲
	عدم توانایی مدیریتی مدیران برای اداره و هدایت صحیح توسعه ورزش	۱۳
	عدم رشد علمی مربیان عراقی همگام با روندهای جهانی	۱۴
	وجود فساد مالی و اداری در ساختار ورزش	۱۵
	نبود اردوهای آماده‌سازی مناسب	۱۶
	رها کردن ورزشکاران به حال خود بعد از یک دوره اردوی ورزشی و مسابقه	۱۷
	عدم حمایت از بازیکنان	۱۸
	تسلط روابط دوستانه و خویشاوندی در ورزش به‌جای شایسته‌گزینی	۱۹
چالش‌های مالی	هزینه‌بر بودن کسب موفقیت در ورزش قهرمانی	۲۰
	نبود منابع مالی پایدار جهت توسعه ورزش	۲۱
	عدم تأمین مالی ورزشکاران	۲۲
	مشکلات مالی توسعه ورزش به‌ویژه ورزش قهرمانی	۲۳
	مشکلات مالی شدید ورزشکاران به‌ویژه در اوایل سنین رشد ورزشی	۲۴
	مشکلات مالی ورزشکاران در سایر مراحل زندگی	۲۵
	نداشتن منبع درآمد در ورزشکاران رشته‌های انفرادی	۲۶
چالش‌های نگرشی-شناختی	نبود دیدگاه زندگی حرفه‌ای برای ورزشکاران	۲۷
	عدم آگاهی از ظرفیت بالقوه تربیتی ورزش	۲۸
	عدم آگاهی از نقش الگویی ورزشکاران ملی	۲۹
	عدم آگاهی نسبت به توانایی ورزش جهت بازاریابی اجتماعی	۳۰

۳۱	ناآگاهی سیاست‌گذاران از کارکردهای اقتصادی ورزش قهرمانی
۳۲	ناآگاهی سیاست‌گذاران از کارکردهای بین‌المللی ورزش قهرمانی در بهبود چهره کشور
۳۳	ناآگاهی سیاست‌گذاران از کارکردهای ورزش قهرمانی در برقراری نظم اجتماعی

جدول ۴: کدهای نهایی و مقولات مربوط به فرآیند ساختاری اجتماعی پایه

ردیف	کد نهایی	مقولات فرعی	مقوله اصلی
۱	شناخت تاریخ ورزش کشور		
۲	آگاهی نسبت به روندهای کسب موفقیت گذشته	مدیریت دانش	علمی شدن
۳	مستندسازی عوامل موفقیت در ورزش		توسعه
۴	انجام تحقیقات جهت ارائه نظریه‌های بومی توسعه ورزش کشور	شناخت	ورزش
۵	توسعه روش‌های علم تمرین به‌روز در رشته‌های مختلف ورزشی	روندهای جدید توسعه	
۶	هم‌راستایی توسعه ورزش ذیل توسعه کلان جامعه	الزامات سیاسی	
۷	بهبود شیوه حکمرانی در عرصه ورزش	-حقوقی	
۸	برنامه‌ریزی راهبردی توسعه ورزش		
۹	برنامه‌های عملیاتی توسعه ورزش	الزامات مدیریتی	استقرار مکانیسم‌های
۱۰	توسعه سیستم نظارت و کنترل		
۱۱	مبارزه با فساد مالی و اداری در ساختار ورزش	کنترل فساد	ساختاری
۱۲	ضابطه‌مندی در ساختار ورزش	ضابطه‌مندی	موفقیت
۱۳	اصلاح رویه‌های انتخاب ورزشکاران		
۱۴	شایسته‌گزینی در انتخاب ورزشکاران		
۱۵	شایسته‌گزینی در انتخاب مدیران ورزشی	شایسته‌سالاری	
۱۶	فراهم نمودن زمینه ورود بخش خصوصی و تجاری به ورزش		
۱۷	تخصیص بخشی از درآمدهای مالیاتی جهت توسعه ورزش	افزایش منابع	
۱۸	توجه به جنبه‌های اقتصادی ورزش جهت کسب درآمد	مالی	
۱۹	ایجاد حس مسئولیت‌پذیری اجتماعی در شرکت‌های تجاری جهت حمایت از ورزش قهرمانی	پایدارسازی منابع مالی	
۲۰	تنوع‌بخشی به منابع بودجه‌ای ورزش قهرمانی	تنوع‌بخشی به منابع مالی	
۲۱	تدوین قوانین و سازوکارهای لازم برای تنوع‌بخشی به منابع درآمدی ورزشکاران		
۲۲	تأمین منابع مالی از کشورهای اطراف به‌ویژه کشورهای عربی		
۲۳	هم‌راستایی هرچه بیشتر با نهادهای بین‌المللی ورزشی برای کسب حمایت‌های آنان	کسب حمایت‌های بین‌المللی	
۲۴	پیوند توسعه ورزش و توسعه اجتماعی جهت دریافت کمک‌های بین‌المللی از سازمان ملل متحد، صندوق بین‌المللی پول و ...	بین‌المللی شدن سیستم ورزش	
۲۵	انتخاب مناسب‌ترین کشورهای برای بهره‌مندی از تجارب موفقیت آن‌ها	الگوگیری از کشورهای	
۲۶	برقراری موافقت‌نامه‌های همکاری ورزشی با کشورهای مختلف		

۲۷	الگو گیری از ساختار ورزش کشورهای مسلمان موفق نظیر ایران، قطر و ... در عرصه ورزش قهرمانی	توسعه یافته ورزشی
۲۸	الگو گیری از فرآیندهای تربیت و آماده سازی ورزشکاران در کشورهای مسلمان نظیر ایران و عراق	
۲۹	ایجاد نظام صلاحیت حرفه ای برای رسانه های ورزشی	رسانه های حرفه ای
۳۰	ایجاد رسانه های مستقل و تخصصی ورزشی	توجه به الزامات نظام حرفه ای ورزش
۳۱	ایجاد کمیته بررسی قراردادهای حرفه ای بر مبنای الزامات نهادهای بین المللی ورزشی	حقوقی بین المللی
۳۲	استقرار نظام ارزشیابی مشاغل ورزشی	تأسیس نظام حرفه ای
۳۳	استقرار نظام حرفه ای مشاغل ورزشی	

جدول ۵: کدهای نهایی و مقولات مربوط به فرآیند روان شناختی اجتماعی پایه

ردیف	کد نهایی	مقولات فرعی	مقوله اصلی
۱	توانایی ایجاد ارزش افزوده برای سازمان		
۲	تمرکز بر اهداف، نتایج و ارزش های سازمانی		
۳	داشتن دیدگاه راهبردی و بلندمدت		
۴	تصمیم گیری مبتنی بر شواهد و داده ها	ذهنیت	
۵	توانایی حل مسأله و ایجاد تغییر	حرفه ای در	
۶	مدیریت خلاقانه منابع انسانی	مدیران	
۷	به کارگیری مهارت های ارتباطی و همکاری		توسعه ذهنیت حرفه ای
۸	یادگیری مستمر و بهبود مداوم		
۹	تمرکز بر اهداف موفقیت بلندمدت		
۱۰	جدیت و تلاش شبانه روزی برای پیشرفت		
۱۱	مطالعه و استفاده از روش های نوین و موفق تمرین	ذهنیت	
۱۲	یادگیری از خطاها و کار بر روی نقاط قوت و ضعف	حرفه ای در	
۱۳	صبر و استمرار تلاش در برابر مشکلات و موانع	ورزشکاران	
۱۴	تمرکز بر تلاش در درون زمین و استفاده از خدمات مشاوره برای مدیریت مسائل بیرون زمین		
۱۵	حس بالای خواستن موفقیت توسط ورزشکاران	میل به توسعه	
۱۶	حس بالای خواستن توسعه توسط مدیران		
۱۷	تعریف اهداف توسعه ای فردی	شخصی سازی	نهادینه سازی
۱۸	اعتقاد به اینکه تلاش های فردی هر چند کوچک باید تسهیل گر توسعه باشد	توسعه	ذهنیت توسعه
۱۹	اعتقاد قلبی در ورزشکاران به اینکه من می توانم	ایمان به	
۲۰	اعتقاد قلبی جمعی به اینکه ما می توانیم	پیشرفت	

پیشرفت	۲۱	پذیرش پیشرفت به عنوان یک ارزش گروهی
گروهی	۲۲	اعتماد به تصمیمات مبتنی بر خرد و اندیشه
هنجار سازی	۲۳	توسعه فضای مبتنی بر اعتماد جهت حداکثر سازی اثربخشی تلاش‌ها
توسعه ورزش		
بین بازیگران		
سیستم		
تلاش متعادل	۲۴	برقراری تعادل بین جنبه‌های مختلف تلاش
متمرکز سازی	۲۵	جلوگیری از کم کاری و یا زیاده کاری در بخش‌های مختلف
تلاش	۲۶	دقت در تصمیمات و اقدامات توسط مدیران
دقت در اقدامات	۲۷	پرهیز از اقدامات بدون برنامه

پس از کدگذاری واقعی داده‌ها و ساخت مقولات مفهومی؛ کدگذاری نظری اجرا شد که البته یک مرحله جدا از فرآیند تحلیل نیست. کدهای نظری، چگونگی ارتباط بین کدهای واقعی را به عنوان فرضیه‌های یک نظریه مفهوم سازی می‌کنند. آن‌ها دوباره داستان شکسته را به هم می‌بافند و یک دامنه یکپارچه، تصویر گسترده و چشم‌اندازی جدید از داده‌ها ارائه می‌دهند (گلنزر، ۱۹۷۸). در این تحقیق کدگذاری نظری بر اساس فرآیند روان‌شناختی پایه و فرآیند ساختاری پایه اجرا شد. فرآیند ساختاری اجتماعی پایه بر مکانیسم‌های اجتماعی اصلی که بر ساختار سازمانی، روابط و تغییرات ساختاری در یک سیستم اجتماعی حاکم است، تمرکز می‌کند، در حالی که فرآیند روان‌شناختی اجتماعی پایه به فرآیندهای زیربنایی اشاره دارد که چگونگی تعامل افراد و درک دنیای اجتماعی خود را توضیح می‌دهد. این نشان‌دهنده مکانیسم روان‌شناختی اساسی است که رفتار و تعاملات اجتماعی را در یک زمینه خاص هدایت می‌کنند. همچنین فرآیندهای روان‌شناختی از طریق فرآیندهای ساختاری حمایت شده و تسهیل می‌گردند. بر این اساس روابط بین مقولات مفهومی تشریح و تبیین گردید تا مشخص شود توسعه ورزش قهرمانی در عراق از طریق فرآیندهای روان‌شناختی پایه و ساختاری پایه چگونه رخ می‌دهد. شکل شماره ۱ نقشه مفهومی ایجاد شده را نشان می‌دهد.

شکل ۱: مدل توسعه ورزش قهرمانی عراق مبتنی بر فرآیندهای روان‌شناختی پایه و ساختاری پایه

بحث و نتیجه‌گیری

توسعه ورزش قهرمانی پدیده پیچیده‌ای است، در بسیاری از مواقع این توسعه معادل کسب موفقیت در مسابقات و رویدادهای بین‌المللی تلقی می‌گردد، که البته کسب موفقیت از حیث مقام‌ها و مدال‌ها در مسابقات ظاهری‌ترین لایه توسعه ورزش قهرمانی می‌باشد و باید بسیاری از عوامل دست در دست هم دهند تا این لایه ظاهری خود را نشان دهد. جوامع مختلف بنا به پیچیدگی‌های زمینه‌ای، ساختاری و فرهنگی مسیر متفاوتی را در ورزش قهرمانی طی خواهند کرد و رسیدن به توسعه در ورزش قهرمانی نیازمند توجه به بسیاری از ملاحظات بومی و محلی خاص آن جامعه است. تحقیق حاضر با هدف طراحی مدل توسعه ورزش قهرمانی عراق مبتنی بر فرآیندهای روان‌شناختی پایه و ساختاری پایه به روش کیفی نظریه داده بنیاد گلیزری اجرا شد. رویکرد گلیزری نظریه داده بنیاد این امکان را فراهم کرد تا به مقوله توسعه ورزش قهرمانی از منظر مراحل توجه کنیم. همچنین فرآیند اجتماعی پایه که نشان از تحول یک فرآیند در گذر زمان بوده و الگوهای رفتاری را نشان می‌دهد که برای حل یک مسئله یا مشکل به کار می‌رود (محمدی ترکمانی و همکاران، ۱۳۹۵)؛ و در عمده تحقیقات مبتنی بر نظریه داده بنیاد مغفول مانده است، مدنظر قرار گرفت و در دو دسته فرآیند ساختاری اجتماعی پایه و فرآیند روان‌شناختی اجتماعی پایه مبنای مراحل توسعه ورزش قهرمانی در عراق قرار گرفت.

با انجام ۱۷ مصاحبه عمیق با خبرگان حوزه ورزش قهرمانی در کشور عراق و کدگذاری داده‌ها مبتنی بر رویکرد ظاهر شونده نظریه داده بنیاد کدها و مقولات در چندین دسته شناسایی شد. بخشی از کدها نشانگر نگرانی اصلی مشارکت‌کنندگان در تحقیق بود که از نظر آنان سیستم ورزش قهرمانی عراق با پنج دسته از مشکلات در قالب

چالش‌های زیرساختی و فیزیکی، مشکلات عمومی، مشکلات برنامه‌ای، چالش‌ها و مشکلات مالی، و چالش‌های نگرشی-شناختی روبرو است. این چالش‌ها و مشکلات در گذر زمان به وجود آمده و روی هم انباشته شده‌اند. همچنین جنس و ماهیت این چالش‌ها مختص نظام ورزش و ورزش قهرمانی عراق نیست، بلکه حاکی از مشکلات عمومی‌تر و گسترده‌تر جامعه عراقی است، نظیر مشکلات عمومی که زمینه‌ای‌ترین و عام‌ترین چالش‌های شناسایی شده در این تحقیق است. به طبع مشکلات عمومی کشور چالش‌های نگرشی-شناختی شکل گرفته است که عمدتاً به ناآگاهی و دیدگاه‌های سیاست‌گذاران و مقامات ورزش عراق برمی‌گردد. این چالش‌ها باعث شده است که مشکلات برنامه‌ای و نبود برنامه‌ریزی‌های کافی و مناسب را در بخش ورزش قهرمانی شاهد باشیم. همچنین مشکلات عمومی کشور و چالش‌های نگرشی-شناختی کافی است تا سیستم ورزش قهرمانی عراق با مشکلات و چالش‌های مالی نیز روبرو شود که در این حالت حرکت روبه‌جلو ورزش قهرمانی با اختلال جدی روبرو خواهد شد چراکه منابع مالی لازم را به‌عنوان قوای محرکه در دسترس ندارد. مجموع این عوامل نیز باعث شده است تا چالش‌ها و مشکلات زیرساختی و فیزیکی مشهود باشد که به اماکن و زیرساخت‌های قدیمی و فرسوده و همچنین توزیع نامتناسب آن‌ها در بخش‌های مختلف کشور اشاره دارد. از آنجایی که مشکلات و موانع توسعه ورزش و ورزش قهرمانی مختص هر جامعه بوده و بسیاری از آن‌ها ناشی از شرایط عمومی آن کشور است به‌راحتی نمی‌توان مقایسات تطبیقی را برای بررسی آن‌ها و حتی رفع آن‌ها انجام داد، اما در بسیاری از مطالعات دیگر نیز بر وجود طیف گسترده‌ای از مشکلات و موانع بر سر راه توسعه ورزش قهرمانی تأکید شده است. مثلاً یوسفیان (۱۴۰۰) چالش‌های اصلی و کلی پیش روی توسعه ورزش در استان یزد ایران را شامل چالش‌های مرتبط با منابع مالی، مسائل فرهنگی-اجتماعی، منابع انسانی، مسائل حمایتی، استعدادیابی، ناداوری و بی‌عدالتی و مشکلات برنامه‌ریزی عنوان می‌کنند که با مفاهیم مختلف این پژوهش همخوانی دارد. به‌طور خاص تحقیق عراقی کمال و الطائی (۲۰۲۰) نیز بر مطلوب نبودن توانمندی‌های مادی و انسانی، وجود سالن‌ها و اماکن ورزشی استاندارد، تجهیزات و ابزار کافی، حفظ و نگهداری از اماکن ورزشی، وجود بانک اطلاعاتی موردنیاز برای برگزاری مسابقات، منابع مالی و کنترل‌های مالی و نظارتی در فدراسیون بسکتبال عراق جهت موفقیت در مسابقات کشورهای عربی و بازی‌های آسیایی تأکید کرده بودند.

با توجه به وجود مشکلات عمده در ورزش قهرمانی عراق، و هدف تحقیق یعنی ارائه مدل توسعه ورزش قهرمانی مبتنی بر فرآیندهای ساختاری و روان‌شناختی پایه؛ بخش بعدی یافته‌ها کدها و مقولات مرتبط با فرآیند اجتماعی پایه بود که در دو دسته کلی فرآیندهای روان‌شناختی و ساختاری شناسایی گردید. برای توسعه ورزش قهرمانی در عراق باید دو دسته از فرآیندها با روند مشخصی طی گردد. عوامل مربوط به فرآیند ساختاری بر تغییرات ساختاری در سازمان‌های مربوطه و نظام‌مند کردن سیستم ورزش قهرمانی عراق اشاره دارد، بدیهی است که این فرآیندها جدای از افراد بوده و حکایت از استقرار سیستمی با سازوکار مشخص برای پیشبرد توسعه ورزش قهرمانی دارد. رسیدن به این سیستم با کارکرد صحیح آن یک‌باره و آنی نخواهد بود و باید گام‌های معینی در طی زمان برداشته شود. مطابق مدل ارائه‌شده فرآیند ساختاری در تحقیق حاضر شامل علمی شدن توسعه ورزش، استقرار مکانیسم‌های ساختاری موفقیت، پایدارسازی منابع مالی، بین‌المللی شدن سیستم ورزش و درنهایت نظام حرفه‌ای

ورزش قهرمانی است. برای رسیدن به توسعه در ورزش قهرمانی باید ضمن مدیریت دانش گذشته روندهای جدید توسعه ورزش به خوبی شناخته شود که نیازمند این امر انجام تحقیقات جهت ارائه نظریه‌های بومی توسعه ورزش کشور و در ذیل آن توسعه روش‌های علم تمرین به‌روز در رشته‌های مختلف ورزشی است. سپس باید مکانیسم‌های ساختاری موفقیت استقرار یابد که دربرگیرنده الزامات سیاسی-حقوقی، الزامات مدیریتی، کنترل فساد، ضابطه‌مندی، و شایسته‌سالاری در سیستم ورزش است. با بهبود و استقرار مکانیسم‌های ساختاری موفقیت، سیستم ورزش قهرمانی نیازمند منابع مالی مورد نیاز است که در ضمن تأمین منابع مالی باید پایدارسازی آن‌ها نیز صورت گیرد یعنی هم افزایش منابع مالی از بخش‌های مختلف و هم متنوع سازی آن‌ها باید دنبال گردد تا به‌طور پیوسته منابع مالی موردنیاز برای پیشبرد امور در دسترس باشد و طوری نباشد که در مقطعی از زمان منابع زیادی در دسترس باشد که حتی ممکن است به حیف و میل منابع و وقوع فساد منتهی گردد و در مقطعی برای ساده‌ترین امورات نیز بودجه‌های لازم تأمین نگردد. بین‌المللی شدن سیستم ورزش قهرمانی مرحله بعدی توسعه ورزش است که یکی از مهم‌ترین اقدامات می‌باشد، از آنجایی که ورزش قهرمانی و موفقیت در آن در یک محیط بین‌المللی معنا پیدا می‌کند، باید برای توسعه آن نیز از عناصر بین‌المللی بهره جست. کسب حمایت‌های بین‌المللی از نهادها و سازمان‌های مختلف و همچنین الگو گیری از کشورهای توسعه‌یافته ورزشی می‌تواند به هم‌راستایی هرچه بیشتر سیستم ورزش کشور با ورزش بین‌الملل کمک نموده و فرآیندهای توسعه ورزش را تسهیل نماید. ضمن اینکه در الگو گیری از کشورهای مختلف می‌توان نگاه ویژه‌ای به کشورهایی مانند ایران و قطر که اشتراکات زیادی با کشور عراق دارند، داشت. درنهایت ایجاد رسانه‌های حرفه‌ای، توجه به الزامات حقوقی بین‌المللی و تأسیس نظام حرفه‌ای می‌تواند به استقرار نظام حرفه‌ای ورزش قهرمانی کمک کند، نظامی که در آن سازوکارهای حرفه‌ای و مشخص حکم‌فرماست و هم‌راستا با نهادهای بین‌المللی ورزش است. عوامل ساختاری شناسایی شده در این تحقیق برای توسعه ورزش قهرمانی در عراق و همچنین روند طی آن‌ها مختص این تحقیق و زمینه مورد مطالعه است، اما در تحقیقات متعدد بر متغیرها و عوامل مشابه تأکید شده است. مثلاً در تحقیق دی بوشر و همکاران (۲۰۰۹) در کشورهای صنعتی؛ منابع مالی و حمایت مالی از سازمان‌های ورزشی در دسته عوامل ورودی قرار داشت که نشان از اهمیت اولیه آن دارد، درحالی که پایدارسازی منابع مالی در این تحقیق در گام سوم روندها قرار داشت که نشان می‌دهد اقدامات به‌مراتب پایه‌ای‌تر از تأمین منابع مالی نظیر استقرار مکانیسم‌های ساختاری موفقیت در ورزش عراق ضرورت بیشتری دارد. شعبانی و همکاران (۱۳۹۸) نیز بر حمایت مالی، ساختار و سیاست‌گذاری ورزش جهت توسعه ورزش قهرمانی زنان ایران تأکید کرده بودند. در تحقیق رضایی و همکاران (۱۳۹۸) بسترسازی حرفه‌ای نیز یکی از عوامل تأثیرگذار بر مدل توسعه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای ایران بود که البته این محققان آن را در دسته عوامل بستر یا زمینه قرار داده‌اند، درحالی که در تحقیق حاضر نظام حرفه‌ای ورزش قهرمانی در حلقه آخر روند توسعه ورزش قهرمانی قرار داشت. بر ثبات مدیریت و نظام شایسته‌سالاری در تحقیق ملایی سفیددشتی و همکاران (۱۳۹۹) نیز اشاره شده است که با الزامات مدیریتی، ضابطه‌مندی، و شایسته‌سالاری در مکانیسم‌های ساختاری موفقیت هم‌راستا است. راموس و همکاران (۲۰۲۳) نیز توسعه تاریخی را یک عامل فرهنگی شناختی از ابعاد زمینه‌ای توسعه و موفقیت سیستم‌های ورزشی نخبگان معرفی کرده بودند که با مدیریت دانش ذیل علمی

شدن توسعه ورزش کشور قرابت دارد. قوانین و ساختار حقوقی نیز در دسته متغیرهای تنظیمی بودند که با الزامات سیاسی-حقوقی و توجه به الزامات حقوقی بین‌المللی هم‌راستا است.

مطابق بخش بعدی یافته‌ها، توسعه ورزش قهرمانی در عراق صرفاً متکی بر عوامل ساختاری نیست و دسته دیگری از عوامل تحت عنوان فرآیندهای روان‌شناختی پایه شناسایی گردید که ماهیت متفاوت‌تری نسبت به عوامل ساختاری دارند. فرآیندهای روان‌شناختی توسعه ورزش قهرمانی به ترتیب شامل نهادینه‌سازی ذهنیت توسعه، توسعه ذهنیت حرفه‌ای، هنجار سازی توسعه ورزش و درنهایت متمرکزسازی تلاش است. این فرآیندها جدای از عوامل ساختاری هستند که دربرگیرنده عوامل سازمانی و سیستمی بود، و نشان از سلسله رخدادها و فرآیندهای زیربنایی دارد که به افراد مربوط هست و با طی آن‌ها رفتارهای افراد جهت توسعه ورزش هدایت و جهت‌دهی می‌شود. نهادینه‌سازی ذهنیت توسعه اولین فرآیند روان‌شناختی پایه است که به این اشاره دارد که برای توسعه ورزش قهرمانی و موفقیت در آن باید میل به توسعه در افراد به وجود آمده و افراد توسعه سیستم ورزش قهرمانی را هم‌راستا به توسعه خود شخصی‌سازی نمایند. در چنین حالتی ایمان به پیشرفت در بازیگران سیستم وجود خواهد داشت. با نهادینه‌سازی ذهنیت توسعه، توسعه ذهنیت حرفه‌ای به‌عنوان فرآیند روان‌شناختی پایه بعدی مطرح می‌گردد و این نکته تأکید دارد که پیشبرد توسعه ورزش کشور باید مبتنی بر رفتارهای حرفه‌ای توسط مدیران و ورزشکاران باشد، یعنی به زبان ساده در یک سیستم حرفه‌ای مدیران و ورزشکاران هرکدام مرزهای رفتارها و اقدامات خود را به‌خوبی شناخته و در راستای بهبود رفتارهای خود برای رسیدن به موفقیت تلاش مستمر خواهند کرد. ذهنیت حرفه‌ای به آن‌ها اجازه نخواهد داد انرژی خود را در مسائل و حاشیه‌ها صرف کرده و یا در حوزه‌هایی که مرتبط با وظیفه اصلی آن‌ها نیست وارد شوند. هنجار سازی توسعه ورزش فرآیند روان‌شناختی پایه بعدی است که نشان‌دهنده وضعیتی است که در آن پیشرفت گروهی و موفقیت جمعی سیستم ورزش قهرمانی به‌عنوان یک ارزش در همه افراد و بازیگران سیستم درونی شده است، در چنین حالتی بین بازیگران سیستم اعتماد برقرار است و کلیه تصمیمات مبتنی بر اصول علمی و همچنین منافع سیستم خواهد بود. درنهایت متمرکز سازی تلاش به‌عنوان فرآیند روان‌شناختی آخر نشان‌دهنده این است که یک سیستم حرفه‌ای ورزش قهرمانی نیازمند تلاش‌های متعادل و همچنین دقت در اقدامات است که از هدر رفت انرژی، و منابع جلوگیری خواهد کرد. فرآیندهای روان‌شناختی شناسایی شده در این تحقیق برعکس فرآیندهای ساختاری سازوکار کنترلی و نظارتی چندانی ندارند چراکه وابسته به افراد هستند، اما عوامل ساختاری قوی و کنترل‌های دقیق در حیطه عوامل ساختاری فضای مساعدی برای تسهیل فرآیندهای روان‌شناختی فراهم خواهد کرد. همچنین باهم افزایی رخ داده بین فرآیندهای روان‌شناختی پایه و ساختاری پایه، توسعه ورزش قهرمانی رخ خواهد داد، به‌عبارتی دیگر توسعه ورزش قهرمانی به‌تنهایی و با تکیه بر عوامل ساختاری مقدور نخواهد بود و برای پیشبرد توسعه و موفقیت در ورزش قهرمانی فرآیندهای روان‌شناختی پایه نیز لازم و ضروری هستند. از آنجایی که فرآیندهای روان‌شناختی پایه توسعه ورزش و یا ورزش قهرمانی چندان شناخته‌شده نیست، به‌طور خاص برای عوامل یادشده در این تحقیق اشارات چندانی در سایر تحقیقات نشده است. اما برخی مفاهیم قابل‌توجه در سایر تحقیقات وجود دارد، مثلاً راموس و همکاران (۲۰۲۳) سیستم اعتقادی و استانداردهای رفتاری و کنوانسیون‌ها را جزء عوامل هنجاری توسعه و موفقیت سیستم‌های ورزشی نخبگان نام

بردند که با مفهوم هنجار سازی توسعه ورزش هم‌راستا است. تعهد اجرایی مدیران ورزش قهرمانی و حرفه‌ای در تحقیق رضایی و همکاران (۱۳۹۸) نیز که یکی از شرایط علی توسعه ورزش بود که با میل به توسعه و ایمان به پیشرفت در نهادینه‌سازی ذهنیت توسعه قرابت معنایی دارد اما مفاهیم یادشده در این تحقیق بیشتر جنبه فردی و روان‌شناختی دارد تا صرفاً تعهد اجرایی و سازمانی.

به‌طورکلی، تحقیق حاضر نشان داد که دو دسته از فرآیندهای ساختاری و روان‌شناختی در توسعه ورزش قهرمانی نقش دارند و توسعه ورزش قهرمانی به‌صورت یک چرخه خواهد بود که با بهبود مستمر هر دو دسته از فرآیندها رخ خواهد داد. هرچند عوامل ساختاری کم‌وبیش در تحقیقات دیگر نیز شناخته شده‌اند اما عوامل روان‌شناختی کمتر موردبررسی قرارگرفته‌اند و تحقیق حاضر تلاش نمود گامی در جهت شناخت بیشتر فرآیندهای روان‌شناختی پایه توسعه ورزش بردارد. تحقیقات آتی می‌توانند برای نحوه اجرایی کردن فرآیندهای روان‌شناختی پایه و سازوکارهای عمیق‌تر آن‌ها تمرکز نمایند.

منابع

- تیو، محمد و محمودی، وحید. (۱۴۰۱). «تحلیل تطبیقی رویکردهای توسعه-محور نیازهای اساسی و توسعه انسانی». راهبرد توسعه. ۱۸(۶۹)، صص ۷-۲۹.
- رضایی، شمس‌الدین؛ قراخلو، رضا و سلیمانی مقدم، رضا. (۱۳۹۸). «الگوی پارادایمی توسعه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای ایران». مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. ۱۸(۴۵)، صص ۱۴۹-۱۶۸.
- رضایی نژاد، رحیم و هژیری، کاظم. (۱۳۹۶). «مبانی توسعه ورزش و کاربرد آن در ایران». مجلس و راهبرد. ۲۴(۹۱)، صص ۲۳۳-۲۶۳.
- شعبانی، اکرم؛ رضوی، سید محمدحسین و هادوی، فریده. (۱۳۹۸). «تدوین الگوی ساختاری تحلیلی توسعه ورزش قهرمانی زنان». پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی. ۹(۱۸)، صص ۵۳-۶۴.
- صلاح، مهدی و حسنوند، شهرام. (۱۳۸۷). «بررسی مفهوم توسعه در اندیشه تنی چند از روشنفکران عصر قاجار و پهلوی». تاریخ. ۳، صص ۱۱۷-۱۴۷.
- علیزاده، ولی؛ شهلائی باقری، جواد؛ هنری، حبیب و شعبانی بهار، غلامرضا. (۱۳۹۹). «شناسایی راهبردها و پیامدهای توسعه هندبال جمهوری اسلامی ایران با رهیافت داده بنیاد». مدیریت و توسعه ورزش. ۹(۴)، صص ۸۸-۱۰۸.
- کشاورز، لقمان؛ فراهانی، ابوالفضل و محمدخانی، جواد. (۱۳۹۷). «تحلیل عوامل مؤثر بر رفتار مدیران ورزش قهرمانی ایران با رویکرد برنامه‌ریزی سناریو». مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش. ۵(۱)، صص ۹۹-۱۰۸.
- محمدی ترکمانی، احسان؛ باقری، قدرت اله؛ زارعی متین، حسن؛ معینی، حسین و خنیفر، حسین. (۱۳۹۵). «سبک زندگی ورزشکاران نخبه ایرانی (ارائه یک نظریه داده‌بنیاد)». پژوهش در ورزش تربیتی. ۴(۱۱)، صص ۷۱-۹۶.

مختار پور، مهدی. (۱۳۹۸). «تبیین جامعه‌شناختی عوامل اجتماعی مؤثر بر جامعه‌پذیری ورزشی». مطالعات اجتماعی-فرهنگی المپیک. ۱(۱)، صص ۱۲۵-۱۵۵.

ملایی سفیددشتی، افشین؛ حمیدی، مهرزاد؛ رجبی، حسین و ذوالفقار زاده، محمدمهدی. (۱۳۹۹). «آینده‌نگاری توسعه ورزش قهرمانی ایران در افق ۱۴۱۶». مدیریت و توسعه ورزش. ۹(۲)، صص ۸۴-۹۹.

ممتاز، غلامحسین. (۱۳۹۴). «بررسی مفهوم جامعه‌شناختی توسعه، کنفرانس بین‌المللی علوم انسانی». روان‌شناسی و علوم اجتماعی، ۲۷ آبان، تهران، مرکز همایش‌های بین‌المللی صداوسیما.

یوسفیان، جواد (۱۴۰۰). «بررسی چالش‌های پیش روی توسعه ورزش‌های همگانی، حرفه‌ای و قهرمانی، بانوان و تربیتی در استان یزد». مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. ۲۰(۵۴)، صص ۱۷۱-۱۹۲.

Artinian, B. M., Giske, T., & Cone, P. H. (2009). *Glaserian Grounded Theory in Nursing Research: Trusting Emergence*. Springer Publishing Company. <https://books.google.com/books?id=x40H5m4WBmcC>

Cury, R., Sotiriadou, P., & Kennelly, M. (2024). Talent transfer: a complementary elite sport development pathway. *Managing Sport and Leisure*, 29(2), 310-323. <https://doi.org/10.1080/23750472.2022.2033638>

De Bosscher, V., De Knop, P., Van Bottenburg, M., Shibli, S., & Bingham, J. (2009). Explaining international sporting success: An international comparison of elite sport systems and policies in six countries. *Sport Management Review*, 12(3), 113-136 .

Glaser, B. G. (1978). *Theoretical sensitivity: advances in the methodology of grounded theory*. Sociology Press. <https://books.google.com/books?id=73-2AAAAIAAJ>

Glaser, B. G., & Holton, J. (2005). Basic social processes. *Grounded theory review*, 4(3), 1-29 .

Green, M., & Houlihan, B. (2005). *Elite sport development: Policy learning and political priorities*. Routledge .

Haut, J., Grix, J., Brannagan, P. M., & Hilvoorde, I. v. (2017). International prestige through 'sporting success': an evaluation of the evidence. *European journal for sport society*, 14(4), 311-326 .

Kamal, A., & Altay, U. (2020). Analyzing the Reality of the Human and Financial Capabilities of Managing Basketball Sports Tournaments in Iraq from the Central Iraqi Federation, sub-federations, Referees, Premier League teams' Point of View. *Journal of Physical Education*, 32(2), 8-19. [https://doi.org/10.3735/AJOPE.V32\(2\)2020.988](https://doi.org/10.3735/AJOPE.V32(2)2020.988)

Kenny, M., & Fourie, R. (2015). Contrasting classic, Straussian, and constructivist grounded theory: Methodological and philosophical conflicts. *The qualitative report*, 20(8), 1270-1289 .

Kuper, S., & Szymanski, S. (2014). *Soccernomics: Why Spain, Germany and Brazil Win, and why the USA, Japan, Australia - and Even Iraq - are Destined to Become*

the Kings of the World's Most Popular Sport (World cup Edition ed.). HarperSport.
<https://books.google.com/books?id=wOSDoAEACAAJ>

Ramos, R., De Bosscher, V., Pankowiak, A., & Valleser, C. W. (2023). Contexts shaping the development and success of elite sport systems: a scoping review. *Sport Management Review*, 26(5), 649-676.
<https://doi.org/10.1080/14413523.2023.2171276>

Saunders, M. N. K., Lewis, P., & Thornhill, A. (2019). *Research Methods for Business Students* (8th Edition ed.). Pearson.
<https://books.google.com/books?id=yYaDzwEACAAJ>

Shilbury, D., Sotiriadou, K. P., & Green, B. C. (2008). Sport development. Systems, policies and pathways :An introduction to the special issue. *Sport Management Review*, 11(3), 217-223 .

Valenti, M., Scelles, N., & Morrow, S. (2020). Elite sport policies and international sporting success: a panel data analysis of European women's national football team performance. *European Sport Management Quarterly*, 20(3), 300-320 .

Wu, W. (2021). *A Policy Analysis of Elite Sport Development in Hong Kong: The Cases of Cycling, Fencing and Taekwondo* [Hong Kong Baptist University].
https://scholars.hkbu.edu.hk/files/56786792/RPG_PHD_2021_10_20_E2_R73_T.pdf

Designing the Iraqi Championship Sports Development Model Based on Basic Structural Process: approach Grounded Theory Classic Glaser

Abstract

Sports development is such a multifaceted concept that limiting it to organizational and structural factors cannot clearly explain the relevant processes. The purpose of the current research was to design the Iraqi championship sports model based on basic psychological and structural processes. The research was of a qualitative type and based on the Glaserian approach to grounded theory. In this regard, 17 in-depth interviews were conducted with scientific and executive experts in championship sports in Iraq. The data was analyzed by an open, selective, and theoretical coding method, and according to the results, a total of 93 final codes were identified and appeared in three sections. The first part of the codes, in the form of five categories of infrastructural and physical challenges, public problems, programmatic problems, financial challenges, and attitudinal-cognitive challenges, showed the main concern of the participants in the research. The basic social process of the research was also determined in the form of two groups of structural and psychological processes. The structural processes of the research included the scientificization of sports development, the structural mechanisms of success, the stabilization of financial resources, the internationalization of the sports system, and the professional system of championship sports, respectively. The section on basic psychological processes identified the institutionalization of the development mentality, the growth of the professional mentality, the normalization of sports development, and the concentration of efforts. We should move forward in each of the two basic psychological and structural processes according to the outlined steps, and the synergy between these two processes will enable the development of championship sports in Iraq and lead to success.

Keywords: sports development, social process, structural factors, psychological factors, champion system.